

ΒΑΣΙΛΗ ΜΥΛΩΝΑ

ΧΩΡΙΣ ΜΑΡΟΥΣΙΩ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

(ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΡΤΕΡΓΑΤΗ)

ΑΘΗΝΑ
1959

ΓΙΑΝΝΗΣ & ΑΝΝΑ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΔΟΥ

ΧΩΡΙΣ ΜΑΡΟΥΣΙΩ

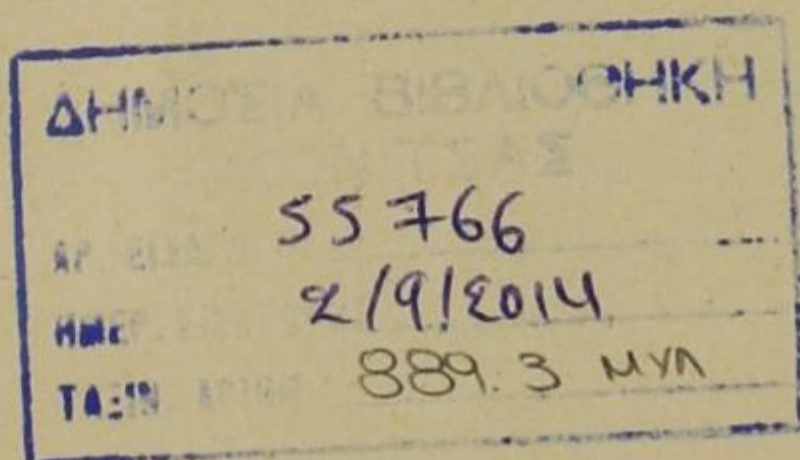

ΒΑΣΙΛΗ ΜΥΛΩΝΑ

ΧΩΡΙΣ ΜΑΡΟΥΣΙΩ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

(ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΡΤΕΡΓΑΤΗ)

κωδ. εγχ: 8952

ΑΘΗΝΑ

1959

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ

ΣΤΗΝ

ΞΕΝΗΤΕΜΕΝΗ ΕΡΓΑΤΙΑ

Στὴν Ἀθήνα κοντὰ στὴν πλατεῖα Κουμουντούρου ἓνα παλιὸ μέγαρο στεγάζει δυὸ παλιοὺς συγκάτοικους. Πάνω ἓνα σχολεῖο καὶ κάτω ἓνα φοῦρνο. Εἶναι τὸ τέταρτο γυμνάσιο τῆς Ἀθήνας ποὺ χάρισε στὸ φοῦρνο τὸ σπουδαγμένο ὄνομα «Ἀῖφελ». Τὸ τέταρτο γυμνάσιο κι ὁ φοῦρνος «Ἀῖφελ» εἶναι οἱ δυὸ μεγάλες ζωὲς τῆς γειτονιάς.

Ἡ πλατεῖα Ἐλευθερίας — ἔτσι τὴ λένε τώρα τὴν πλατεῖα Κουμουντούρου—ἄλλαξε ὄψη κι ὄνομα. Μὰ ὁ φοῦρνος καὶ τὸ γυμνάσιο ζοῦνε ἄρμονικὰ τόσα χρόνια στὸ ἴδιο παλιὸ μέγαρο. Ἀπὸ τὰ μεσότοιχά του περνάει τὸ φουγάρο τοῦ φούρνου καὶ βγαίνει ψηλά, ἀπάνω ἀπὸ τὴ στέγη τοῦ γυμνασίου, σὰν σημαδούρα γιὰ τὰ γυμνασιόπαιδα, ἀντὶς μιὰ μεγάλη κουκουβάγια.

Πολλὲς γεννιὲς θυμοῦνται τὰ θρανία τοῦ τέταρτου γυμνασίου καὶ τὰ μοσκοβολητὰ τοῦ φούρνου στὰ διαλείμματα. Παλιὸ τὸ μέγαρο, παλιὸ τὸ γυμνάσιο, παλιὸς ὁ φοῦρνος. Πόσα θριαμβευτικὰ «ἄριστα» καὶ πόσα «ζεστὰ κουλούρια» δὲν νοσταλγήθηκαν στὴν ἀξέχαστη ἐκείνη γωνιά! . . .

Μὰ τώρα τελευταῖα κάτι ἤρθε νὰ βάλει στὸπ στὶς ἄρμονικὲς σχέσεις τοῦ φούρνου μὲ τὸ σχολεῖο. Παλιὸ τὸ μέγαρο βλέπετε. Ὁ ἀσπρομάλλης φούρναρης ὅλο πάσκιζε νὰ κυνηγάει τὶς κατσαρίδες κι εἶταν περήφανος γι' αὐτό. Τὴν ἡμέρα τὶς ξέκανε. Τὴ νύχτα πάλι βγαίνανε ἀπ' τὰ σαρακοφαγωμένα μεσότοιχα καὶ γραμμὴ - γραμμὴ γιὰ τὸ γυμνάσιο.

Τὸ πρωτὶ, πάνω στὰ θρανία, εἶχαν νὰ κάνουν καθηγητὲς καὶ μαθητὲς γιὰ τὶς κουκουβάγιες τοῦ φούρναρη. Ἔτσι τὶς εἶχαν ὀνομάσει. Πολὺ εἶχε κρατήσει αὐτὴ ἡ περίεργη συμβίωση...

Τὸν περασμένο Αὐγουστο ὁ παλιόφουρνος ἔπαιρνε νέα ζωή. Γινόταν ἀνακαίνιση. Βάζανε μηχανές τῆς τελευταίας λέξης, γιὰ νᾶχει ἀπόδοση τὸ ψωμί καὶ νὰ δουλεύει ὁ ἐργάτης χωρὶς κάπνες καὶ μουτζούρες. Ὁ ἀσπρομάλλης φούρναρης πὺν τὸν κρατοῦσε ἀπ' τὰ παλιὰ χρόνια εἶταν τὸ πιὸ συμπαθητικὸ γεροντάκι στὴν πλατεῖα Κουμουντούρου, καθὼς τὸ πίνανε τὰ βραδάκια στὰ γύρω νταβερνάκια. Θιὸς σχωρέστον πὺν ἔφυγε τώρα τελευταῖα ἀπ' τὸν κόσμον καλὸς καὶ εὐτυχισμένος. Γιατὶ ἄφησε στὸ πόδι του παιδιὰ τῆς προόδου.

Αὐτὰ, τὰ παιδιὰ, μόλις ἔφτασε στὴν Ἀθήνα τὸ «μαντατόρ», νάτο καὶ στὸ φούρνον τὸν «Ἀϊφελ» τὸ καινούργιο μηχανήμα.

Ὁ μηχανικὸς διάταξε νὰ φύγουν τὰ βαρέλια ἀπ' τὸ ὑπόγειο. Κρατοῦσε ἓνα δυὸ βαρελάκια τὸ γεροντάκι πὺν ἔβαζε λίγο μουστο γιὰ τὴν καλὴ γειτονιά του.

Νὰ φύγουν καὶ τὰ ξύλα. Εἶπε ὁ μηχανικὸς. Κρατοῦσε παλιοκαιρίσια ξύλα τὸ μαγαζὶ γιὰ ὦρα ἀνάγκης. Καθάρισαν τὸ ὑπόγειο κι ἀπὸ τὰ ξύλα, γιὰ νὰ βάλουν ντεπόζιτα τοῦ πετρελαιοῦ.

Πᾶνε ὅλα τὰ παλιὰ, τὰ ξύλωσαν ἀπὸ τὴ μέση. Φύγανε μὲ τὴ σειρά τους, καθὼς ἔφυγε κι ὁ γέρος. Μιὰ μηχανὴ θαρρεῖς κι ὁ ἄνθρωπος. Παλιώνεις; Φεύγεις. Ἄϊντε στὸ καλὸ σου παλιοβάρελο, ἄϊντε στὸ καλὸ σου καὶ σὺ παλιόξυλο...

Μὰ δὲν εἶναι ἔτσι καὶ μὲ τὰ παλιόχαρτα. Αὐτὰ μοιάζουν μὲ τὰ κειμήλια τοῦ γέρου. Τὴν πίπα του τὴν ἀσημένια, τὶς κεχριμπαρένιες χάντρες τοῦ κομπολογιοῦ του, τὰ ματογιάλια του μὲ τὴν ὄτρα, τὰ παλιοδεφτέρια του μὲ τοὺς βερεσέδες.

Γι' αὐτὸ, καθὼς τ' ἀνασχερίζανε, προσέχανε τὰ παλιόχαρτα μὴ λένε τίποτα γιὰ τὸν γέροντα. Μὴ λείει τίποτα ὁ γέροντας γιὰ τὰ παιδιὰ.

Καὶ νά. Σὲ μιὰ σκαλοφρούδα* σκεπασμένη ἀπ' τὰ παλιοκαιρίσια ξύλα βρῆκαν παλιοδεφτέρια. Τὰ κοίταζαν μὲ εὐλάβεια. «Εἰσαγωγή-ἐξαγωγή στὰ παλιάλευρα». Ἄϊντε στὸ καλὸ σας παλιοδεφτέρια! Πᾶνε κι αὐτὰ γιὰ τὴ φωτιά.

Μὰ κάτω ἀπ' τὰ δεφτέρια βρῖσκονταν ἓνα πενηντόφυλλο τετράδιο. Τὸ ἀνοίγουν, ξένη γραφή. «Ἡμερολόγιο ἀπ' τὸ 1920».

*ἐντειχισμένο ντουλαπάκι

Κάποιος γράφει τὰ θάσανά του ἐδῶ μέσα!... Ὅχι, μὴν τὸ καῖτε, θὰ τὸ διαβάσω....

Σκέφτηκα πὼς θάταν παλιοῦ ἀρτεργάτη πὸν πέρασε στὸν παλιὸ καιρὸ ἀπ' τὸ φοῦρνο ἐκεῖνο. Τὸ πῆρα.

Ὁ μηχανικὸς τὰ πέταξε ὅλα τὰ παλιὰ μαζί καὶ τὶς ἐνοχλητικὲς κουκουβάγιες τῶν θρανίων. Τοποθετοῦσε τώρα τὸ «μαντατόρ» φέροντας τὴ νέα ζωὴ στὸ φοῦρνο τῆς γειτονιάς κι ἐγὼ ξεφύλλιζα τὶς σελίδες του. Εἴταν σελίδες μιᾶς περασμένης ἐποχῆς. Εἴταν ἡ ἱστορία ἐνὸς παλιοῦ ἀρτεργάτη.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

20 'Ιούνη 1920

Στὰ Γιάννινα, στὸν Κουραμπά, εἶμαι ἓνα χελιδόνι. Ἐνα ἔρημο καὶ λαβωμένο πουλὶ μέσα στὸ κλουβὶ τοῦ νοσοκομείου. Μὲ πόδι σκοτωμένο καὶ θαλμένο στὸ γύψο, μέρες τώρα κατάκοιτος, στὸ χειρουργεῖο τοῦ Κουραμπᾶ. Θλιμμένος μακριὰ ἀπο τὴ μάνα μου πὺ γύρισε χτὲς στὸ χωριὸ μαυροφορεμένη, γιὰ νὰ κλάψει μονάχη τὸν πατέρα πὺ χάθηκε στὸ ταξίδι. Τόσα χρόνια στὸ ταξίδι! Ἐγὼ εἶχα τελειώσει τὸ «Ἑλληνικὸ» στὸ χωριὸ κι εἶμουν μονάκριβος καὶ χαϊδεμένος.

Ἐκεῖνος ἔστειλε ἀπὸ τὸ ταξίδι ἀπὸ τὴν Ἀραπιά, ἀπὸ τὸ Χαρτούμι κι ἀπὸ τὴν Ἀντὶς - Ἀμπέμπα, κι ἐγὼ μεγάλωνα. Ἡ μάνα μὲ φύλαγε «μὴ στάξει καὶ μὴ βρέξει», ὥσπου νὰ τελειώσω τὸ «Ἑλληνικὸ». Σὰν σκόλαγα τὸ «Ἑλληνικὸ», ἔγραφε σ' ἓνα γράμμα του ἀπὸ τὸ Χαρτούμι, θὰ μ' ἔπαρνε μαζί του στὰ μαγαζιά μὲ τὸ ἀλκοὺλ πὺ εἶχε ἀνοιχτὰ ἀπὸ καιρό.

Μὲ πόσο σεβντὰ τῶβγαλα τὸ σχολειό, γιὰ νὰ πάω ἀσπροπρόσωπος διάδοχος τοῦ πατέρα μου στὸ ταξίδι, ὁ δάσκαλός μου μόνο τὸ ξέρει. Μ' ἂν εἶμουνα ἄξιο παιδὶ τοῦ κοσμογυρισμένου πατέρα του, τῶκανα, γιὰτὶ σκεπτόμουν τὴ μάνα μου πιὸ πολὺ. Νὰ πάω ἐγὼ στὸ Χαρτούμι, ἔλεγα, γιὰ νὰ γυρίσει γιὰ πάντα στὸ χωριὸ ὁ πατέρας, κοντὰ στὴ μάνα.

ἌΟνειρα χαμένα! Μπροστὰ ἀπὸ δέκα μέρες μᾶς ἦρθαν τὰ

φαρμάκια. Είχαμε δυό χρόνια νά πάρουμε είδηση ἀπὸ τὸν πατέρα. Στὸ τελευταῖο του γράμμα ἔγραφε πὼς θὰ μετάρφερε τὶς δουλειές του στὴν Ἄντις - Ἀμπέμπα. Ἀπὸ τὸ γράμμα ἐκεῖνο τὸν χάσαμε.

Ἄχ! Μοῖρα μου καημένη, καρδιά μου πονεμένη! Τὸν χάσαμε γιὰ πάντα. Κι ἐγὼ ἐδῶ στὸ ξυλοκρέββατο, μέσα στὸ γύψο. Νᾶχω τὸν πόνο τὸν ἀβάσταγο ἀπὸ τὸ σκοτωμένο πόδι τὸ ζερβὶ καὶ ζερβιά ἢ καρδιά μου κάθε στιγμή, κάθε λεπτό, νά χοροπηδάει ἀπ' τὸ παράπονο.

Ὁ πατέρας εἶχε μείνει γιὰ πάντα στὸ ταξίδι. Εἶμουνα πιά ὀρφανός. Δὲν τόθελαι ποτὲ αὐτό, νά μείνει στὸ ταξίδι κι ἐμεῖς οἱ δυὸ μέσ' στὴν ὀρφάνια! Ὅχι, δὲν τόθελαι αὐτό. Κι ὅταν τὸ πρωτοτάκουσα, στὴ μάνα πῆγε ἢ συλλοή μου κι εἶπα μέσα μου ἀπ' τὸ πιὸ ψηλὸ κλωνάρι τῆς μουριᾶς : «Μάνα μου, μανούλα μου, κακὸ μεγάλο ἔπαθες!...»

Εἶτανε Κυριακὴ πρωτὶ, μπροστὰ ἀπὸ δέκα μέρες, πού τῆς ἔδειξε ὁ μπάριμπα-Μῆτρος ὁ πρωτοξάδερφος τοῦ πατέρα. Διάλεξε τὴν ὥρα πού δὲ βρισκόμουνα στὸ σπίτι. Μὰ ἐγὼ ἐκεῖ κοντα βρισκόμουνα. Πάνω στὴ μουριά μας μέ τὸ Βαγγέλη Ζέρβα κι εἶταν Κυριακὴ. Φοροῦσα τὴ χακιὰ στολὴ σταλμένη μπροστὰ ἀπὸ δυὸ χρόνια ἀπὸ τὸ Χαρούμι. Μὲ στένευε κιόλας, γιὰτὶ κάθε χρόνο ρίχνω στὸ μπόϊ. Ἔτσι τοῦγραφε ἢ μάνα κι αὐτὸς ἀπὸ τὸ Χαρούμι κάθε ἑξάμηνο ἔστελνε καινούργια φορεσιά.

Πρῶτη φορὰ ὁ Βαγγέλης Ζέρβας βρισκόταν στὴ μουριά μας πιὸ ψηλὰ ἀπὸ μένα. Εἶταν τὸ στένεμα τῆς φορεσιᾶς. Ὁ ἀποκλεισμός τοῦ πατέρα πού εἶχε δυὸ χρόνια νά στείλει γράμμα, λεφτὰ καὶ δέμα. Καὶ δὲν ξέραμε ἂν εἶχε μεταφέρει τὶς πραιμάτειες του στὴν Ἄντις-Ἀμπέμπα ἢ βρισκόταν ἀκόμα στὸ Χαρούμι. Ὁ μπάριμπα-Μῆτρος ὅμως εἶχε πάρει γράμμα ἀπὸ τὴν Ἄντις-Ἀμπέμπα, δὲν ξέρω πὼς, κι ἔδειξε τῆς μάνας τὰ μαντάτα τὰ κακά. . . .

— Γληγόρη, ἢ μάνα σου ὀρέ! Τί γουργιάζει * ἔτσι ἢ μάνα σου, ὀρέ, δὲν ἀκοῦς;. . . Ἐσκυψε ἀπὸ τὸ ψηλότερο κλωνάρι ὁ Βαγγέλης ὁ Ζέρβας ὁ συνομήλικός μου καὶ μου φώναξε.

Σήκωσα τὰ μάτια μου κατὰ τὸ Βαγγέλη. Δὲν τὸν κοιτοῦσα. Ἄφουκραζόμουνα τὶς φωνές τῆς μάνας. Δὲν εἶχα ἀκού-

* κλαίει σπαραχτικὰ